

OB URAVNENI ÂH DVI @ENI Â TVERDOGO TELA S VI HREVÂM SVERHPROVODÂÇI M ZAPOLNENI EM

UDC:537.84

A. A. Sav-enko, A. A. Sav-enko

I nsti tut pri kl adnoy matemati ki i mehani ki NAN Ukrai nì ,
Doneck, Ukrai na

Резюме. OsuÊestvlena redukci ò uravneniy dvi ` eni ò tverdogo tela i sverhprovodò Èey i deal tnoy ` i dkosti, zapol nòÓÈey ego lli i psoi dal tnuÓ pol ost k si steme obi knovenni h di fferenci al tni h uravneniy kak v sl u-ae, kogda tel onosi tel t sover{ aet uglovi e dvi ` eni 0 pod deystvei m vne{ ni h si l, tak i v sl u-ae, kogda lti dvi ` eni 0 òvl òÓts0 i zvestni mi funkci òmi vremeni. UKazanì obÈi e integrali pl u-ennoy si stemi v oboi h sl u-aòh. UKazan sl u-ay, kogda udaëts0 nayti to-noe prostranstvennoe ref enie kraevoy zada-i dl ò uravneniy magni tnoy gi drodi nami ki sverhprovodò Èey ` i dkosti, vi ra` ennoe ~erez lli i pti ~eski e funkci i vremeni i zavi sòÈi e ot { esti proizvol tni h postobonnì h.

V rabote [1] O. I . BogoÔvl enski y vpervì e vi vel uravnenie dvi ` eni ò tverdogo tela s lli i psoi dal tnoy pol ost ò, zapol nennoy sverhprovodò Èey i deal tnoy, odnorodnoy, nes` i maemoy ` i dkost ò. Pri l tom predpol agal ost ~to obl o~ka lli i psoi da est t sverhprovodni k, a rotor skorosti ~asti c ` i dkosti v i vektora naprò` ennosti magni tnogo pol ò  $H$  est t funkci i tol tko vremeni t. (TakuÓ si stemy v dal tney{ em budem nazì vatt tverdì m tel om s vi hrevì m sverhprovodò Èi m zapol nenem). I m ` e postroen kl ass re{ eni y vi vedenni h uravneniy, model i ruÓÈi h di nami ku vraÈeni ò taki h sverhprovodò Èi h obtektov, kak neytronnì e zvezdì i pul tsarì .

V predl agaemoy statte predlo` en drugoy putt postroeni ò uravneniy dvi ` eni 0, voshodò Èi y k kl assi ~eskomu [2, 3], i spol tzovannomy pri vi vode uravneniy dvi ` eni ò tverdogo tela s vi hrevì m zapol nenem. Na l tom puti i spol tzovano opisani e si stemi v peremenni h, i meÓÈi h, po mneni ò avtorov, bol ee òsnì y fiz ~eski y smì sl, i uravneniy ò magni tnoy gi drodi nami ki v rotorah vel i ~in v i H . V otl i ~ie ot rabotì [1], vna-al e postroeni uravneniy ò dvi ` eni 0 dl ò sl u-aò, kogda tverdoe telo sover{ aet

zadannì e ugl ovì e dvi ` eni Ô. Ukažanì eë pervì e integralì. Otdel tno i zu~en sl u~ay, kogda tverdoe tel o sover{ aet ravnomenì e vraÈeni Ô i l i pokoi tsÔ. Pokazano, ~to v l tom sl u~ae mo` no vì pi satt re{ eni e i zu~aemì h uravneni y v kvadraturah, opisì vaÓÈee netri vi al tnoe prostranstvennoe te~eni e sverhprovodÔÈey ` i dkosti v l l i psoi dal tnoy pol osti i izmeneni e vektora naprÔ` ennosti magni tnogo pol Ô $\mathbf{H}$.

1. Поставка задачи. Pust tverdoe tel o sover{ aet vraÈeni e s zadannoy ugl ovoy skorost Ô $\omega(t)$ vokrug centra mass si stemì tel o-` i dkost t. Di Ô uproÈeni Ô i zl o` eni Ô pol agaem, ~to centr mass si stemì tel o-` i dkost t, to-ka  $O$ , sovpadaet s centrom pol osti l l i psoi da. Uravneni Ôm dvi ` eni Ô magni tnoy hi drodi nami ki v ` estko svôzannoy s tverdì m tel om podvi ` noy si steme koordi nat $x_1 x_2 x_3$, osi kotory sovpadaÔt s gl avnì mi osômi l l i psoi da, mo` no pri dat sli eduÓÈeuÓ formu:

$$\frac{dv}{dt} + \omega \times v = -\frac{1}{\rho} \operatorname{grad} p + \frac{1}{4\pi\rho} (\operatorname{rot} \mathbf{H} \times \mathbf{H}), \quad (1.1)$$

$$\frac{\partial \mathbf{H}}{\partial t} = \operatorname{rot}(\mathbf{v} \times \mathbf{H}), \quad (1.2)$$

$$\operatorname{div} \mathbf{v} = 0, \quad \operatorname{div} \mathbf{H} = 0, \quad (1.3)$$

Zdes t $\mathbf{H}(H_1, H_2, H_3)$, $\omega(\omega_1, \omega_2, \omega_3)$ i $v(v_1, v_2, v_3)$ - sootvetstvenno vektorì naprÔ` ennosti magni tnogo pol Ô, vektor ugl ovoy skorosti tverdogo tela i vektor absol Ôtnoy skorosti ~astic ` i dkosti s komponentami v podvi ` noy si steme koordi nat;  $\mathbf{u} = \mathbf{v} - \omega \times \mathbf{r}$  - vektor otnosi tel tnoy skorosti ~astic ` i dkosti; $\rho = \operatorname{const}$ - pl otnost t i dkosti, p -davlenie, $\mathbf{r}(x_1, x_2, x_3)$ - radi us vektor ~astic ` i dkosti otnosi tel tnoy si stemì koordi nat. Zdes i dal ee dl Ô l Óbogo vektora $\mathbf{a}$ i meem $\frac{da}{dt} = \frac{da}{dt} + (\mathbf{u} \cdot \nabla) \mathbf{a}$.

Grani ~nì e usl ovi Ô dl Ô peremennì h v i $\mathbf{H}$ opredelenì obì ~nì m obrazom

$$\mathbf{u} \cdot \mathbf{n}|_s = (\mathbf{v} - \omega \times \mathbf{r})|_s = 0, \quad \mathbf{H} \cdot \mathbf{n}|_s = 0, \quad (1.4)$$

gde $\mathbf{n}$ - vektor normal i k poverhnosti l l i psoi da S .

V dal tney{ em ponadobûtsÔ uravneni Ô dl Ô vi hrey $\mathbf{v}$ i $\mathbf{H}$, kotorì e mo` no podu~i t t putem preobrazovani y uravneni y (1.1)-(1.3):

$$\frac{d\Omega_*}{dt} + \omega \times \Omega_* = (\Omega_* \cdot \nabla) v - \frac{1}{4\pi\rho} [(\mathbf{I}_* \cdot \nabla) \mathbf{H} - (\mathbf{H} \cdot \nabla) \mathbf{I}_*], \quad (1.5)$$

$$\frac{dI_*}{dt} + \omega \times I_* = -(I_* \cdot \nabla) v + (\Omega_* \cdot \nabla) H + 2\Omega_* \times I_* - \Delta(v \times H) + (H \cdot \nabla) \Omega_* + H \times \operatorname{rot} \Omega_* - v \times \operatorname{rot} I_* \quad (1.6)$$

gde $\Omega_* = \operatorname{rot} \mathbf{v}$, $\mathbf{I}_* = \operatorname{rot} \mathbf{H}$.

Otmetim, ~to pri $\mathbf{H} \equiv 0$ uravneni e (1.5) perehodi t v uravneni Ô Gel tmgol tca [4].

2. Редукция уравнений (1.1) - (1.3) к системе обыкновенных дифференциальных уравнений при заданном $\omega(t)$. V klassi ~eskem sl u~ae, kogda $H \equiv 0$, v rabotah [2,3] bi lo pokazano, ~to re{ eni e uravnenii y (1.1), (1.3) s pervi m grani ~nì m usl ovi em (1.4) mo` no nayti v vi de

$$\nu = \text{grad } \Phi + \Omega(t) \times r, \quad (2.1)$$

gde garmoni ~eskaò funkci ði $\Phi(x_1, x_2, x_3)$ opredel ðetsò sl eduÒÈi m obrazom [5]

$$\Phi = \varepsilon_1(\omega_1 - \Omega_1)x_2x_3 + \varepsilon_2(\omega_2 - \Omega_2)x_3x_1 + \varepsilon_3(\omega_3 - \Omega_3)x_1x_2, \quad (2.2)$$

$\varepsilon_1 = (c_2^2 - c_3^2)/(c_2^2 + c_3^2)$ (123), c_1, c_2, c_3 , - pol uosi pol osti -lli i psoi da. Tam ` e [5] bi li pri vedeni di fferenci al tnì e uravneni ði dl ði opredel eni ði zavi sò Èi h tol tko ot vremeni proekci i vektora  $\Omega(\Omega_1, \Omega_2, \Omega_3)$  na podvi ` nì e osi $Ox_1x_2x_3$.

Budem i skat re{ eni e uravnenii y (1.1)-(1.3) s grani ~nì mi usl ovi ðomi (1.4) dl ði ν v vi de (2.1) s Φ v vi de (2.2), a H v sl eduÒÈem vi de

$$H = \frac{2\pi}{c} [\text{grad } \tilde{\Phi} + I(t) \times r], \quad (2.3)$$

gde

$$\tilde{\Phi} = -\varepsilon_1 I_1 x_2 x_3 - \varepsilon_2 I_2 x_3 x_1 - \varepsilon_3 I_3 x_1 x_2, \quad (2.4)$$

c-skorostt sveta. Mnogo` i tel t  $\frac{2\pi}{c}$ -v vi ra` eni i (2.3) vi bran s cel tò pri datt ðsnì y fiziki ~eski y smì sl vektoru $I(t)$. Deystvi tel tno, tak kak iz (2.3) sl eduet ~to $I = \frac{c}{4\pi} \text{rot } H$, to $I(t)$ est t vektor plotnosti lìektri ~eskogo toka, protekaj ðego ~erez ` idkostt.

Neposredstvennoy proverkoy mo` no ubedi t t sò, ~to funkci i ν i H , zadannì e takim obrazom, udovletvoròt grani ~nì m usl ovi ðom (1.4) i uravnenii ði (1.3).

Di ði opredel eni ði funkci y $\Omega(t)$ i $I(t)$ vospol tzuemsò uravneni ðomi dl ði vi hrey (1.5) i (1.6), u~i tì vaò, ~to v i zu~aemoy si tuaci

$$\Omega_* = 2\Omega(t), \quad I_* = \frac{4\pi}{c} I(t), \quad (2.5)$$

a v i H est t lineyni e funkci i x_1, x_2, x_3 , vi ~i sl ðem i e po formulam (2.1)-(2.4).

S u~etom (2.1), (2.3), (2.5) uravneni ði preobrazyytsò v obì knovenni e di fferenci al tnì e uravneni ði dl ði opredel eni ði komponent vektorov $\Omega(t)$ i $I(t)$:

$$\frac{d\Omega_1}{dt} = (1 + \varepsilon_3)\omega_3\Omega_2 - (1 - \varepsilon_2)\omega_2\Omega_3 - (\varepsilon_2 + \varepsilon_3)\Omega_2\Omega_3 + \frac{\pi}{\rho c^2}(\varepsilon_2 + \varepsilon_3)I_2I_3, \quad (2.6)$$

$$\frac{dI_1}{dt} = (1 + \varepsilon_2\varepsilon_3)(\omega_3I_2 - \omega_2I_3 + \Omega_2I_3 - \Omega_3I_2), \quad (123) \quad (2.7)$$

posle integriranih kotorih nahodim re{eni e zada-i (2.1)-(2.4).

Pod-erknem, ~to v tom re{eni i v i $\mathbf{H}$ Ovljotsu i neyni mi funkci omi koordinat. Taki re{eni v klasii eskom sl u~ae ($\mathbf{H} \equiv 0$) Puankare nazval prosti mi [6]. Sohrani m takoe opredel eni i v obEem sl u~ae.

3. Об общих интегралах уравнений (2.6), (2.7). Otmetim, ~to si stema (2.6), (2.7) dopuskaet dva obEi h integrala pri lObom zadannom vektore $\omega(t)$:

$$V_1 = \frac{I_1^2}{c_1^2(c_2^2 + c_3^2)^2} + \frac{I_2^2}{c_2^2(c_3^2 + c_1^2)^2} + \frac{I_3^2}{c_3^2(c_1^2 + c_2^2)^2} = const, \quad (3.1)$$

$$V_2 = \frac{I_1 \Omega_1}{c_1^2(c_2^2 + c_3^2)} + \frac{I_2 \Omega_2}{c_2^2(c_3^2 + c_1^2)} + \frac{I_3 \Omega_3}{c_3^2(c_1^2 + c_2^2)} = const. \quad (3.2)$$

V sl u~ae, esli soder` aEee lli i psoi dal tnuO polost tverdoe telo sover{ aet ravnomeni e vraEeni o ($\omega = const$), uravneni o (2.6), (2.7) dopuskaot eEe odi n obEi y integral - integral energii:

$$V_3 = \sum_{i=1}^3 b_i \left(\Omega_i^2 - 2\Omega_i \omega_i + \frac{\pi}{\rho c^2} I_i^2 \right) = const, \quad (3.3)$$

gde $b_1 = \frac{2c_2^2 c_3^2}{b^2(c_2^2 + c_3^2)}$ (123), $b^2 = c_1^2 + c_2^2 + c_3^2$.

Esl i telo pokoi tsu ($\omega = 0$), to te ` e uravneni o dopuskaot eEe odi n obEi y integral:

$$V_4 = \sum_{i=1}^3 c_i^{-2} \Omega_i^2 - \frac{\pi}{\rho c^2} \left[\frac{c_1^2 I_1^2}{(c_2^2 + c_3^2)^2} + \frac{c_2^2 I_2^2}{(c_3^2 + c_1^2)^2} + \frac{c_3^2 I_3^2}{(c_1^2 + c_2^2)^2} \right] = const, \quad (3.4)$$

obobEaO Ei y integral Gel tmgol tca [4] postostva intensivnosti vi hrO astic i dkosti v klassi eskom sl u~ae. Nebezi nteresno otmetit i si eduoEee obstootelstvo: mo` no pokazatt, ~to uravneni o (2.6), (2.7) pri $\omega = 0$ i neyni m preobrazovani em pri vodotsu k astnomu sl u~ao uravni ni y Kirhogofa [7], dl o vi polneni uslovi o Kieb{ a, obespe~i vaO Ei e suEestvovani e dopolni tel tnogo integrala (3.4).

Oto ozna-aet, ~to uravneni o (2.6), (2.7) mogut bi tt proi ntegrirani, poskol tku i ntegri ruO Ei y mno` i tel t Akobi v tom sl u~ae raven edi ni ce.

E Ee odi n i ntegri ruemiy sl u~ay vozni kaet, kogda polost si mmetri na ($c_1 = c_2$) i $\omega_1 = \omega_2 = 0$, poskol tku pri l tom trette uravnenie iz (2.6) pri ni maet vid $\dot{\Omega}_3 = 0$, otkuda sl eduet eEe odi n obEi y integral

$$V_5 = \Omega_3 = const, \quad (3.5)$$

Nebezi nteresno otmetit, ~to esli eEe polo` itt  $\omega_3 = 0$ , to on ne Ovljotsu dopolni tel ti m, poskol tku mo` no pokazatt, ~to v tom sl u~ae i integrali, opredel oemiy e formulami (3.1)-(3.5), funkci onal tno zavi si mi.

4. **Точное решение краевой задачи (1.1) - (1.4).** Naydem obÈee re{ eni e uravneni y (2.6), (2.7) pri usl ovi òh:

$$c_1 = c_2, \quad \omega_1 = \omega_2 = 0. \quad (4.1)$$

Si stema uravn ni y (2.6), (2.7) i ee pervì e integrali pri ltom takovi :

$$\begin{aligned} \dot{\Omega}_1 &= \omega_3 \Omega_2 - \varepsilon \Omega_3^0 \Omega_2 + \alpha I_3 I_2, & \dot{\Omega}_2 &= -\omega_3 \Omega_1 + \varepsilon \Omega_3^0 \Omega_1 - \alpha I_3 I_1, \\ \dot{I}_1 &= \omega_3 I_2 - \Omega_3^0 I_2 + I_3 \Omega_2, & \dot{I}_2 &= -\omega_3 I_1 + \Omega_3^0 I_1 - I_3 \Omega_1, \\ \dot{I}_3 &= (1 - \varepsilon^2)(\Omega_1 I_2 - \Omega_2 I_1), \end{aligned} \quad (4.2)$$

$$(1 - \varepsilon^2)(I_1^2 + I_2^2) + I_3^2 = I^2 = const, \quad (4.3)$$

$$(1 - \varepsilon)(\Omega_1 I_1 + \Omega_2 I_2) + \Omega_3^0 I_3 = l = const, \quad (4.4)$$

$$(1 - \varepsilon^2)(\Omega_1^2 + \Omega_2^2) + \alpha I_3^2 = h = const, \quad (4.5)$$

$$\Omega_3 = \Omega_3^0 = const, \quad (4.6)$$

gde $\varepsilon = (c_1^2 - c_3^2)/(c_1^2 + c_3^2) =$, $\alpha = \pi \varepsilon / \rho c^2$.

Perehodò k kompl eksnì m peremennì m $z, \bar{z}, w, \bar{w}$ po formul am:

$$\begin{aligned} \Omega_1 + i\Omega_2 &= ze^{i\omega_3 t}, & \Omega_1 - i\Omega_2 &= \bar{z}e^{-i\omega_3 t}, \\ I_1 + iI_2 \Omega_2 &= we^{i\omega_3 t}, & I_1 - iI_2 \Omega_2 &= \bar{w}e^{-i\omega_3 t}, \end{aligned} \quad (4.7)$$

pri vodi m uravn ni ò (4.2) i integrali (4.3) - (4.6) k sl eduÓÈemu vi du

$$\begin{aligned} \dot{z} &= i\varepsilon \Omega_3^0 z - i\alpha I_3 w, & \dot{\bar{z}} &= -i\varepsilon \Omega_3^0 \bar{z} - i\alpha I_3 \bar{w}, \\ \dot{w} &= i\varepsilon \Omega_3^0 w - iI_3 z, & \dot{\bar{w}} &= i\varepsilon \Omega_3^0 \bar{w} - iI_3 \bar{z}, \end{aligned} \quad (4.8)$$

$$\begin{aligned} \dot{I}_3 &= \frac{1 - \varepsilon^2}{2i} (\bar{z}w - z\bar{w}), \\ (1 - \varepsilon^2)w\bar{w} + I_3^2 &= I^2 = const, \\ (1 - \varepsilon)(z\bar{w} + \bar{z}w) + 2\Omega_3^0 I_3 &= 2l = const, \\ (1 - \varepsilon^2)z\bar{z} + \alpha I_3^2 &= h = const. \end{aligned} \quad (4.9)$$

O~evi dnoe to` destvo

$$\left(\frac{\bar{z}w - z\bar{w}}{2i} \right)^2 = - \left(\frac{\bar{z}w + z\bar{w}}{2i} \right)^2 + (z\bar{z})(w\bar{w}),$$

integrali (4.9) i poslednee uravnenie sistemi (4.8) pozvol òt ukazat t kvadraturu, svòzì vÓuÓ peremennuÓ I_3 so vremenem t

$$t = \int_{I_3^0}^{I_3} \frac{d\tau}{\sqrt{F(\tau)}}, \quad (4.10)$$

gde

$$F(\tau) = [(I^2 - \tau^2)(h - \alpha\tau^2) - (1 + \varepsilon)^2(l - \Omega_3^0\tau)^2].$$

Образа интеграл (4.10), находим I_3 как линию при ε в времени

$$I_3 = f(t, h, I^2, l, \Omega_3^0, I_3^0). \quad (4.11)$$

Как следуют из интегралов (4.8), становятся известными функции времени в времени и такие величины:

$$\begin{aligned} \rho_1^2(t) &= |z|^2 = (1 - \varepsilon^2)^{-1}[h - \varepsilon f^2(t)], \\ \rho_2^2(t) &= |w|^2 = (1 - \varepsilon^2)^{-1}[l - f^2(t)], \\ q(t) &= \frac{1}{2}(z\bar{w} + \bar{z}w) = (1 - \varepsilon^2)^{-1}[l - \Omega_3^0 f(t)]. \end{aligned} \quad (4.12)$$

Чтобы найти зависимости от времени z , w , а следовательно, Ω_1 , Ω_2 , I_1 , I_2 от времени, перейдем к тригонометрической форме комплексных величин z и w

$$z = |z|e^{i\varphi}, \quad w = |w|e^{i\psi}. \quad (4.13)$$

Из соотношений (4.12) видно, что

$$|z| = \rho_1(t), \quad |w| = \rho_2(t), \quad (4.14)$$

$$e^{i(\varphi-\psi)} + e^{-i(\varphi-\psi)} = 2q(t)/\rho_1(t) \cdot \rho_2(t). \quad (4.15)$$

Таким образом, оставляем навигацию в зависимости от времени $|z|$ и $|w|$ определены равенствами (4.14).

$$\begin{aligned} |\dot{z}| + i|z|\dot{\varphi} &= i\varepsilon\Omega_3^0|z| - i\alpha f|w|e^{-i(\varphi-\psi)}, \\ |\dot{z}| - i|z|\dot{\varphi} &= -i\varepsilon\Omega_3^0|z| + i\alpha f|w|e^{i(\varphi-\psi)}, \\ |\dot{w}| + i|w|\dot{\psi} &= i\Omega_3^0|w| - if|z|e^{-i(\varphi-\psi)}, \\ |\dot{w}| - i|w|\dot{\psi} &= -i\Omega_3^0|w| + if|z|e^{i(\varphi-\psi)}. \end{aligned} \quad (4.16)$$

Из соотношений (4.16), с учетом равенства (4.15), находим

$$\begin{aligned} \dot{\varphi} &= \varepsilon\Omega_3^0 - \alpha \quad f(t)q(t)/\rho_1(t), \\ \dot{\psi} &= \Omega_3^0 - \quad f(t)q(t)/\rho_2(t). \end{aligned} \quad (4.17)$$

Следовательно, с учетом (4.7), (4.12), (4.13), (4.14), (4.17) находим зависимости от времени t :

$$\begin{aligned} \Omega_1 &= \rho_1(t)\cos[\varphi(t) + \varphi_0], \quad \Omega_2 = \rho_1(t)\sin[\varphi(t) + \varphi_0], \\ I_1 &= \rho_2(t)\cos[\psi(t) + \psi_0], \quad I_2 = \rho_2(t)\sin[\psi(t) + \psi_0], \end{aligned} \quad (4.18)$$

где

$$\varphi(t) = \varepsilon\Omega_3^0(t - t_0) - \alpha \int_{t_0}^t f(\tau)q(\tau)\rho_1^{-1}(\tau)d\tau + \omega_3 t + \varphi_0,$$

$$\psi(t) = \Omega_3^0(t - t_0) - \int_{t_0}^t f(\tau)q(\tau)\rho_2^{-1}(\tau)d\tau + \omega_3 t + \psi_0,$$

φ_0, ψ_0 - proizvoljnye postojannye. Takim obrazom formuliruyem (4.11), (4.12), (4.18) daÔt obÈee reshenie uravneniy (2.6), (2.7) pri usloviyakh (4.1), zavisimost' esti proizvoljnye postojannye $I^2, h, l, \Omega_3^0, \varphi_0, \psi_0$, a vseste sootnosheniya (2.1) - (2.4) - tozhe reshenie kraevoy zadani (1.1) - (1.4).

5. Редукция уравнений (1.1) - (1.3) при условии (1.4) в общем случае. Esli oboznya ne sovershayet zadannye vraÈateljnye dvi ` eni Ô i vektor $\omega(t)$ sam podle i t opredeleni Ô, to dlja velichiny $\omega(t), \Omega(t), \mathbf{I}(t)$ neobhodimo raspravit'si systemu (2.6), (2.7) uravnenii Ômi, otraèaÔÈimi zakon izmeneni Ô pol nogo momenta i impul'sa [5]

$$A_1 \frac{d\omega_1}{dt} + A'_1 \frac{d\Omega_1}{dt} + (A_3 - A_2)\omega_2\omega_3 + A'_3\omega_2\Omega_3 - A'_2\omega_3\Omega_2 = L_1. \quad (5.1)$$

Zdes $\mathbf{L}(L_1, L_2, L_3)$ - moment vneñnosti h si l, rezul'tativnye vozdeystviya kotoriye na sistemuyu telo-ikostu ravno nuli:

$$A_1 = A_1^0 + \frac{M_2}{5} \frac{(c_2^2 - c_3^2)^2}{c_2^2 + c_3^2}, \quad A'_1 = \frac{4M_2 c_2^2 c_3^2}{5(c_2^2 + c_3^2)}, \quad (5.1)$$

gde A_i^0 ($i=1,2,3$) - osevye momenty i nerci i tverdogo tela, M_2 - massa i ikosti. Otmetim, òto uravneni Ô (5.1) napisanye predpolozheniye, òto glavnaya osi tverdogo tela i poluosi polosty lili psoi da sovpadaÔt.

Esli `e cent polosti ne sovpadaet s centrom mass sistemy tela i ikostu i osi $Ox_1x_2x_3$ ne Ôvl ÔtsaÔt glavnaya mi dlja tverdogo tela, to uravneni Ô (5.1) zamenjujutsya na sl. edukaciju [5]:

$$\frac{dK_1}{dt} + A'_1 \frac{d\Omega_1}{dt} + \omega_2 K_3 - \omega_3 K_2 + A'_3\omega_2\Omega_3 - A'_2\omega_3\Omega_2 = L_1. \quad (1.2,3)$$

Zdes

$$\mathbf{K}(K_1, K_2, K_3) = [\mathbf{A} + M_2(\mathbf{E}\mathbf{r}^2 - \mathbf{r} \cdot \mathbf{r}) + \mathbf{A}'\omega],$$

gde $\mathbf{A}$ - tenzor i nerci i tverdogo tela, $\mathbf{A}'$ - diagonalnye tenzory elementami A'_1, A'_2, A'_3 , $\mathbf{E}$ - edinyya na Ô matrica, $\mathbf{r}(x_1^0, x_2^0, x_3^0)$ - radius-vektor centra polosti v sistemnykh koordinataх $Ox_1x_2x_3$.

S uchetom (2.6) uravneni Ô (5.1) v oboznachenii Ô raboti [8] mo`no pridat sl. edukaciju formu:

$$a_1 \frac{d\omega_1}{dt} = (a_2 - a_3)\omega_2\omega_3 - \varepsilon_2\varepsilon_1 b_3\omega_2\Omega_3 + \varepsilon_1\varepsilon_3 b_2\omega_3\Omega_2 + \\ + b_1(\varepsilon_2 + \varepsilon_3) \left(\Omega_2\Omega_3 - \frac{\pi}{\rho c^2} I_2 I_3 \right) + L_1, \quad (5.3)$$

gde $\mathbf{L}(L_1, L_2, L_3)$ - moment vneñnosti h si l.

Sistema (2.6), (2.7), (5.3), daÔÈaÔt reshenie i zu-aemoy zadani i kotoromu dootvetstvuet prostye dvi ` eni Ô, pri $\mathbf{L} \equiv 0$ s to-nostyu do lineynoy zameni peremennyyi oboznacheniy, sovpadaet s uravneni Ômi, poluennye mi v rabote [1].

Krome običnih integrala ov (3.1), (3.2), tada se sistema dopuskaet pri $L=0$ i dva obična integrala - energija

$$a_1\omega_1^2 + a_2\omega_2^2 + a_3\omega_3^2 + b_1\left(\Omega_1^2 + \frac{\pi}{\rho c^2}I_1^2\right) + b_2\left(\Omega_2^2 + \frac{\pi}{\rho c^2}I_2^2\right) + b_3\left(\Omega_3^2 + \frac{\pi}{\rho c^2}I_3^2\right) = const$$

i postočnosti modula momenta kolica - estva dve ene u sistemu

$$(a_1\omega_1 + b_1\Omega_1)^2 + (a_2\omega_2 + b_2\Omega_2)^2 + (a_3\omega_3 + b_3\Omega_3)^2 = const,$$

kotori se v drugi u peremenni u oboznačeni u pri vedenju v rabote [1].

Zameđani su V. Klassi -eskom služećim Puanckare pokazali [6], da će se dve ene u bilo kakav moment vremena odnorodni u hrevetu, to ono u vremenu budeti takovi, da se polost i meet formu lili psoida. U izučenom službenom sistemu uravnenju (2.6), (2.7) (kogda $\omega(t)$ zadana), u sistemu uravnenju (2.6), (2.7), (5.3) (kogda $\omega(t)$ podleće i opredeleni) pozvoljava se delatnost u vodu, da dve ene i ikosti u načinu momenta može biti bezvihreveti ($\Omega(0)=0$), no ako se $I(0)\neq 0$, to se postleduje da odnorodni u hrevetu dve ene u ($\Omega(0)\neq 0$).

LI TERATURA

1. Bogođvienski O. I. (1983) *Di nami ka tverdogo tela se lili psoi dal tnoj polostit*, zapolnennoj magni tnoj i ikosti. - PMM, t. 47, vi p. 3, s 440-445.
2. Sludski F. A. (1895) *De la rotation de la terre supposee fluide a son interieur*. Bulletin de la Societe des naturalistes de Moscou, vol. IX.
3. Hough. (1895) *The Oscillations of a Rotating Ellipsoidal Shell containing Fluid*, Phil. Transactions (A), vol. 186, 1.
4. Kočić N. E., Kibelj I. A., Roze N. V. (1963) Teoretičeska hidromehanika, nasti I, II, Fizmatgiz.
5. Moiseev N. N., Rumjancev V. V. (1965) *Di nami ka telu s polostom, soderžačim i ikostit*, M. "Nauka", 439s.
6. Poincaré J. (1910) *Sur la precession des corps deformables*. Bulletin astronomique, t. IXVII.
7. Stekl V. A. (1893) *O dve eni i tverdogo tela u vremenu*. Hartkov: tip. Darre, 234 s.
8. Savenko A. Ā. (1977) *Ustoyiost stacionarnih dve eni u mehaničkim sistemima*, Kiev, "Naukova dumka", 160 s.

O JEDNAČINAMA KRETANJA ČVRSTOG TELA S VRTLOŽNIM SUPERPROVODNIM PUNJENJEM

A. Ā. Savenko, Ā. A. Savenko

Ostvareno je svođenje jednačina kretanja čvrstog tela i superprovodne idelane tečnosti koja zauzima elipsoidni prostor na sistem običnih diferencijalnih jednačina, kako u slučaju kada telo vrši ugaono kretanje pod dejstvom spoljašnjih sila, tako i u slučaju kada su ta kretanja poznate funkcije vremena. Istaknut je slučaj kada je moguće naći tačno rešenje graničnih zadataka za jednačine međutim hidromehanike superprovodne tečnosti, izraženo preko eliptičnih vremenskih funkcija koje zavise od šest proizvoljnih konstanti.